

مقایسه صفات شخصیت، اضطراب صفت - حالت و اضطراب وجودی در بیماران مبتلا به

اختلال اضطراب فراگیر و افراد عادی

تاریخ دریافت: ۹۴/۸/۱۰

تاریخ پذیرش: ۹۵/۲/۱۹

علی محمدزاده**، سیدرحیم جمهری کهنه شهری**

چکیده

مقدمه: اختلال اضطراب فراگیر یکی از شایع ترین اختلالات اضطرابی مشاهده شده در جمعیت عمومی و مراکز بالینی است. هدف این مطالعه مقایسه صفات شخصیت، اضطراب صفت - حالت و اضطراب وجودی در بیماران مبتلا به اختلال اضطراب فراگیر و افراد عادی بود. **روش:** طرح این پژوهش از نوع علی - مقایسه ای بود. جامعه آماری پژوهش حاضر را تمامی افراد مراجعه کننده به درمانگاه ها، مراکز تخصصی روان پزشکی و مراکز مشاوره شهر های ارومیه و تبریز در سه ماهه آخر سال ۱۳۹۳ و سه ماهه نخست سال ۱۳۹۴ تشکیل می دادند و از بین آنها ۸۰ نفر با استفاده از روش نمونه گیری در دسترس انتخاب شدند. این نمونه به دو گروه تقسیم شد؛ یک گروه ۴۰ نفری با تشخیص اختلال اضطراب فراگیر و گروه دیگر ۴۰ فرد عادی را در بر می گرفت. شرکت کنندگان فرم کوتاه پرسشنامه شخصیتی نئو، سیاهه اضطراب حالت - صفت اشپیل برگر و مقیاس اضطراب وجودی گود را تکمیل نمودند. جهت تجزیه و تحلیل داده ها از روش تحلیل واریانس چند متغیری استفاده شد.

یافته ها: نتایج پژوهش حاضر نشان داد که میانگین نمرات روان آزردهی، گشودگی، خوشایندی و اضطراب حالت در افراد مبتلا به اختلال اضطراب فراگیر بطور معنی داری بیشتر است. همچنین تفاوت معناداری در میانگین نمرات اضطراب وجودی در بین گروه ها مشاهده نشد. **نتیجه گیری:** نتایج حاکی از اهمیت متغیرهای صفات شخصیت و اضطراب صفت - حالت در بیماران مبتلا به اختلال اضطراب فراگیر بود. **واژه های کلیدی:** اختلال اضطراب فراگیر، صفات شخصیت، اضطراب صفت - حالت، اضطراب وجودی

مقدمه

روی بیماران مبتلا به اختلال اضطراب فراگیر انجام داده اند نشان داد روان‌آزردگی و کنترل احساسات درک شده هر دو پیش‌بینی کننده اختلال اضطراب فراگیر هستند. بنونو و براندس^۴ [۱۰] در پژوهشی نشان دادند که صفات شخصیتی مانند روان‌آزردگی بالا، برون‌گرایی پایین و صفات اختلال شخصیت (به ویژه کسانی که از خوشه ی C هستند) علایم خطری برای ابتلای افراد به اختلالات اضطرابی هستند. پژوهش آنها بیانگر این نکته است که صفات شخصیت به عنوان یکی از علل شایع ژنتیکی اختلالات اضطرابی مطرح هستند. کیوپرز^۵ و همکاران [۷] نشان دادند بیماران مبتلا به اختلالات اضطرابی از صفات شخصیت بصورت افراطی برخوردارند. حق شناس [۱۱] گزارش کرده است افراد دارای اضطراب بالا در صفت روان‌آزردگی نسبت به افراد عادی نمره بالاتری دریافت می‌کنند. همچنین افرادی که در مقیاس برون‌گرایی نمره بالا بدست می‌آورند دارای اضطراب پایین می‌باشند. کارستن^۶ و همکاران [۱۲] برای هر یک از اختلال‌های اضطرابی و افسردگی نشان دادند که افراد مبتلا به اختلال‌های اضطرابی و افسردگی در روان‌آزردگی و وظیفه‌شناسی نمره بالا و برون‌گرایی نمره پایین دریافت می‌کنند.

اضطراب صفتی و اضطراب حالتی متغیرهای دیگری می‌باشند که در به وجود آمدن اختلال اضطراب فراگیر نقشی هر چند کوچک، اما فعال دارند. از این رو اثر آن‌ها هم بر اختلال اضطراب فراگیر در این پژوهش مورد بررسی قرار گرفته است. اسپیلبرگر^۷ [۱۳] اولین کسی بود که اضطراب را به دو بعد اضطراب صفتی و اضطراب حالتی تقسیم کرد. اضطراب صفت^۸ یک ویژگی شخصیتی است که فراوانی و شدت واکنش هیجانی شخص نسبت به فشار را منعکس می‌کند و نشانگر صفت و ویژگی نسبتاً پایدار فرد در آمادگی برای اضطراب است. این نوع اضطراب خصیصه شخصی است نه ویژگی موقعیتی که شخص با آن روبروست. اضطراب حالت^۹ یک واکنش هیجانی است که از موقعیتی به موقعیت دیگر تفاوت می‌کند.

اختلال اضطراب فراگیر یکی از شایع‌ترین اختلالات اضطرابی مشاهده شده در جمعیت عمومی و مراکز بالینی است. برآورد شیوع متداول اختلال در مراکز طبی عمومی ۲/۸ درصد تا ۸/۵ درصد و در جمعیت عمومی از ۱/۶ درصد تا ۵ درصد گزارش شده است [۱]. حدود ۱۲ درصد از بیمارانی که به کلینیک‌های روان‌پزشکی مراجعه می‌کنند و ۲۵ درصد افراد مراجعه کننده به کلینیک‌های اختلالات اضطرابی مبتلا به اختلال اضطراب فراگیر هستند [۲]. متغیرهای مختلفی با اختلال اضطراب فراگیر می‌تواند همبسته باشند؛ امروزه رابطه اختلالات روانی با صفات شخصیت بویژه بر اساس الگوی پنج عاملی شخصیت، اینکه هر اختلالی نیمرخ شخصیتی خود را داراست در مرکز توجه تحقیقات مربوطه قرار گرفته است [۳-۴]. رابطه صفات شخصیت با اضطراب در پژوهش‌های مختلفی بررسی شده است. گفته می‌شود در حدود ۳۰٪ از موارد، علت اختلال اضطراب فراگیر توارث است و صفاتی مانند عصبیت کلی، افسردگی، کم تحمل بودن در برابر نومییدی، و احساس بازداشته شدن احتمال ابتلا به این اختلال را بیشتر می‌کنند [۵]. بلشفیلد^۱ و همکاران [۶] بر این عقیده اند که بعضی افراد با انواع خاصی از شخصیت بیشتر مستعد اضطراب هستند؛ افرادی با نیازهای برآورده نشده مانند داشتن یک رابطه نزدیک که ارضاء کننده نبوده است ممکن است احساس امنیت کمتری کنند و در معرض خطر بیشتری برای ابتلا به اختلال اضطراب فراگیر قرار گیرند. عواملی نظیر دور بودن از خود واقعی و نقش بازی کردن در صحنه‌های مختلف زندگی، با افزایش نگرانی و اضطراب احتمال ابتلا به اختلال اضطراب فراگیر را بیشتر می‌کنند [۷]. فربورگ^۲ و همکاران [۸] در بررسی خود به این نتیجه رسیدند که نوع خاص شخصیت یا برخی از اختلال‌های شخصیتی که بیشتر مستعد اضطراب اند می‌توانند به اختلالات اضطرابی خاصی منجر شوند، برای نمونه آنها از بین اختلالات شخصیت به اختلال شخصیت مرزی اشاره دارند که فرد مبتلا به آن می‌تواند به اختلال اضطراب فراگیر نیز مبتلا شود. پژوهشی که بورگئویز و براون^۳ [۹] بر

4 - Bienvenu & Brandes
5 - Cuijpers
6 - Karsten
7 - Spielberger
8 - Trait anxiety
9 - State anxiety

1 - Blashfield
2 - Friborg
3 - Bourgeois & Brown

افسردگی رابطه مستقیمی دارند. برمن^۳ و همکاران [۱۹] نیز در پژوهش خود ارتباط معکوس اضطراب وجودی و سلامت روانی را یافتند. نورعلیزاده میانجی و جان بزرگی [۲۰] در پژوهش خود نشان دادند که اضطراب وجودی یکی از پایه ها و منشاء اضطراب مرضی است. یافته های پژوهش آنها نشان می دهد که بین اضطراب وجودی و اضطراب مرضی همبستگی معنادار مثبت وجود دارد و اضطراب وجودی پیش بینی کننده اضطراب مرضی است. هولت^۴ [۲۱] در پژوهش خود بین سطح اضطراب وجودی بالا و افسردگی بالا، پیگردی اهداف معرفتی بالا و هدفمندی در زندگی پایین، همبستگی معناداری یافته است.

در همین راستا و با در نظر گرفتن اهمیت فرهنگ در پدیدآیی صفات شخصیت و ابعاد اضطراب وجودی (۲۲) در کنار پذیرش نسبی بین فرهنگی ویژگی های بنیادین و مرضی روان شناختی، تا این تاریخ پژوهش های محدودی در ایران صفات شخصیت، اضطراب صفت - حالت و اضطراب وجودی در بیماران مبتلا به اختلال اضطراب فراگیر و افراد عادی بررسی کرده اند، بنابراین، پژوهش حاضر با هدف مقایسه صفات شخصیت، اضطراب صفت - حالت و اضطراب وجودی در بیماران مبتلا به اختلال اضطراب فراگیر و افراد عادی انجام می گیرد. دست یابی به اهداف پژوهش حاضر منجر به دانش افزایی در ارتباط با اختلال اضطراب فراگیر در سطح بالینی بویژه در جامعه ایرانی خواهد شد.

روش

طرح پژوهش: طرح پژوهش حاضر از نوع علی - مقایسه ای بود.

آزمودنی ها: جامعه آماری این پژوهش را کلیه ی بیماران مبتلا به اختلال اضطراب فراگیر مراجعه کننده به درمانگاه ها، مراکز تخصصی روان پزشکی و مراکز مشاوره ی شهر های ارومیه و تبریز در سه ماهه آخر سال ۱۳۹۳ و سه ماهه نخست سال ۱۳۹۴ (در طول ۶ ماه) تشکیل می دادند. از میان مراجعان به مراکز، ۴۰ نفر بیمار مبتلا به اختلال اضطراب فراگیر، به شیوه ی نمونه گیری در دسترس انتخاب شدند. همچنین از میان سایر مراجعان به درمانگاه

نتایج پژوهشی که در آن رابطه اضطراب حالت - صفت (STAI) با اختلال اضطراب فراگیر در نوجوانان مورد بررسی قرار گرفته است نشان داده است که خرده مقیاس اضطراب حالت این پرسشنامه پیش بینی بهتری از اختلال اضطراب فراگیر نسبت به خرده مقیاس اضطراب صفت، ارائه می دهد [۱۴]. در مقابل هیرش^۱ و همکاران [۱۵] نشان داده اند که اختلال اضطراب فراگیر ارتباط بیشتری با اضطراب صفت دارد تا حالت. نتایج پژوهش تقوی، نجفی، کیان ارثی و آقاییان [۱۶] نیز حاکی از تفاوت معنادار میانگین نمرات اضطراب حالت و نیز اضطراب صفت در بین بیماران مبتلا به اختلال اضطراب فراگیر، افسردگی اساسی و افراد عادی است. یافته های آنها نشان می دهد که میانگین نمرات اضطراب حالت و اضطراب صفت، هردو، در افراد مبتلا به اختلال اضطراب فراگیر نسبت به افراد مبتلا به افسردگی اساسی و افراد عادی بالاتر است.

متغیری دیگر که احتمال می رود در اختلال اضطراب فراگیر مؤثر باشد اضطراب وجودی است. اضطراب وجودی از ناامیدی، بیگانگی و احساس پوچی نشأت می گیرد [۱۷]. اندیشه اضطراب وجودی از فلسفه وجودگرایی بویژه آراء کیرکگارد و نیچه در قرن نوزدهم ریشه گرفته است. در اواخر دهه ۱۹۵۰ تفکر وجودگرایی بواسطه کارهای رولومی در روانشناسی قوت گرفت و نقش اضطراب وجودی را بعنوان یک مولفه مهم در سلامت روان برجسته نمود. اضطراب وجودی زمانی ایجاد می شود که افراد عمیقاً وجودشان را مورد تامل قرار دهند. این تامل منجر به افکار و احساسات مرتبط با آزادی و مسئولیت پذیری می گردد و آن نیز فرد را مجبور به جستجوی معنا در زندگی و زندگی اصیل مطابق هدف مذکور می نماید. اضطراب وجودی همچنین می تواند منجر به حسی از بیگانگی و انزوا در افراد گردد و آگاهی از نیستی را برجسته نماید. پل تیلیچ درباره این نوع اضطراب می گوید اضطراب وجودی آگاهی از نیستی است [۱۸]. پژوهش های انجام شده ارتباط معنادار اضطراب وجودی با بیماری های روانی را تأیید کرده اند. ویمز^۲ و همکاران [۱۸] در دو نمونه پژوهشی نتیجه گیری کردند که اضطراب وجودی و نشانگان اضطراب با

3 - Berman

4 - Hullett

1 - Hirsch

2 - Weems

میزان ۰/۶۶ در عامل برون‌گرایی و حداقل آن به میزان ۰/۴۵ در عامل توافق جویی بوده است.

۲- سیاهه‌ی اضطراب حالت - صفت اسپیل برگر (STAI-X) فرم STAI-X سیاهه‌ی اضطراب حالت - صفت توسط اسپیل برگر در سال ۱۹۷۰ با تجدید نظر در پرسشنامه‌ی STAI، که برای سنجش اضطراب صفت و حالت به کار می‌رفت ساخته شده است. این پرسشنامه حاوی ۴۰ سوال می‌باشد که ۲۰ سوال اضطراب حالت و ۲۰ سوال اضطراب صفت را می‌سنجد. سوال‌ها بر حسب مقیاس ۴ درجه‌ای لیکرت از "هرگز" تا "خیلی زیاد" در اضطراب حالت و از "تقریباً هرگز" تا "تقریباً همیشه" در اضطراب صفت نمره‌گذاری می‌شوند. در این پرسشنامه تعدادی از سوال‌ها به صورت مستقیم و تعدادی به صورت معکوس ارائه شده‌اند. ضریب اعتبار این سیاهه از روش بازآزمایی بین ۰/۷۳ تا ۰/۸۶ گزارش شده است. ضریب آلفا در گروه‌های مختلف در مقیاس حالت اضطراب، ۰/۹۲ و برای صفت اضطراب ۰/۹۰ گزارش شده است. به منظور هنجاریابی سیاهه‌ی اضطراب حالت - صفت (فرم

STAI-X) برای جمعیت ایرانی پناهی شهری و همکاران آن را روی گروه‌های چهارگانه دانش‌آموزان مؤنث (۳۹۴ نفر) و مذکر (۳۹۵ نفر) و دانشجویان مؤنث (۴۱۹ نفر) و مذکر (۳۸۷ نفر) اجرا نمودند نتایج بیانگر همسانی درونی بالای مقیاس مذکور است [۲۶]. این سیاهه با سایر مقیاس‌های سنجش اضطراب مانند مقیاس اضطراب آشکار تیلور هم‌بستگی خوبی دارد که نشان‌گر روایی ملاکی این ابزار است. همچنین ضرایب هم‌بستگی به دست آمده بین ۰/۷۵ تا ۰/۸۵ گزارش شده است [۲۷].

۳- مقیاس اضطراب وجودی (EAI)؛ این مقیاس ۳۲ ماده‌ای توسط گود و گود [۲۱] ساخته شده است. حالت در سال ۱۹۹۴ روایی این پرسشنامه را با همبسته‌کردن با آزمون‌های هدفمندی در زندگی، پیگردی اهداف معرفتی و افسردگی محاسبه کرد. همبستگی نمره مقیاس اضطراب وجودی با ترکیب نمره سه پرسشنامه پیش‌گفته ۰/۶۶ بود. این آزمون در ایران در پژوهش نورعلیزاده و جان‌بزرگی [۱۸] به روش آلفای کرونباخ اعتبار یابی شده که ضریب

ها، مراکز روان‌پزشکی و مراکز مشاوره‌ی شهرهای ارومیه و تبریز که به دلایلی به غیر از بیماری‌های روان‌پزشکی به این مراکز مراجعه کرده بودند، ۴۰ نفر به عنوان گروه کنترل بهنجار انتخاب شدند. با توجه به قانون حداقل حجم نمونه در تحقیقات علی-مقایسه‌ای که برای هر گروه ۲۰ نفر ذکر شده است (۲۳)، برای افزایش اعتبار تحقیق ۴۰ نفر برای هر گروه به عنوان نمونه انتخاب شد.

در مجموع؛ ۴۱/۳ درصد آزمودنی‌ها مرد و ۵۸/۸ درصد آزمودنی‌ها زن، ۳۶/۳ درصد آزمودنی‌ها مجرد و ۶۳/۸ درصد آزمودنی‌ها متأهل بودند. دامنه‌ی سنی آزمودنی‌ها بین ۱۷ الی ۵۹ سال، با میانگین ۳۶/۲۷ و انحراف معیار ۱۰/۳۱ بود. گروه‌ها از نظر متغیرهای جمعیت‌شناختی (سن، جنس، وضعیت تاهل و تحصیلات) به منظور کنترل واریانس خطا هم‌تا شدند.

مهمترین ملاک ورود به پژوهش ابتلا به اختلال اضطراب فراگیر در گروه بالینی و سلامت روان بر اساس آزمون سلامت عمومی در گروه کنترل، و مهم‌ترین ملاک خروج از پژوهش ابتلا به اختلالات روانی دیگر، آسیب مغزی و سومصرف مواد بود.

ابزار

۱- فرم کوتاه پرسشنامه‌ی شخصیتی نئو (NEO-FFI)؛ این سیاهه ابزاری ۶۰ سوالی است که برای ارزیابی پنج عامل اصلی شخصیت بکار می‌رود. اگر وقت اجرای آزمون خیلی محدود بوده و اطلاعات کلی از شخصیت کافی باشد، این سیاهه مورد استفاده قرار می‌گیرد. این سیاهه توسط کاستا و مک‌کری^۲ [۲۴] ساخته شده است و بصورت لیکرت ۵ درجه‌ای و در دامنه‌ی از کاملاً مخالف تا کاملاً موافق نمره‌گذاری می‌شود. گروسی فرشی [۲۵] با استفاده از روش همسانی درونی، ضریب آلفای کرونباخ آن را جهت عوامل اصلی روان‌آزردگی، برون‌گرایی، گشودگی، توافق جویی و وظیفه‌شناسی به ترتیب ۰/۸۶، ۰/۷۳، ۰/۵۶، ۰/۶۸ و ۰/۸۷ بدست آورده است. جهت روایی آیین آزمون از همبستگی بین دو شکل گزارش شخصی و شکل ارزیابی مشاهده‌گر استفاده کرده است که حداکثر همبستگی به

3 - Spielberger State-Trait Anxiety Inventory

4 - Existential Anxiety Inventory

1 - NEO Five Factor Inventory

2 - Costa & McCrae

گویه های پرسش نامه ها با طرح سؤال ابهامات خود را رفع کنند. برای تکمیل پرسش نامه ها محدودیت زمانی وجود نداشت. برای گروه کنترل نیز همین روند به کار گرفته شد. به منظور کنترل تأثیر احتمالی ترتیب آزمون ها، مجموعه آزمون ها با ترتیبی متفاوت و به طور تصادفی به هر آزمودنی ارائه شد. اطلاعات جمع آوری شده با روش تحلیل واریانس چند متغیری (MANOVA) مورد بررسی قرار گرفتند.

یافته‌ها

همان طور که در جدول ۱ نمایش داده شده است نمرات روان آزردهی، برون گرایی، وظیفه شناسی، اضطراب حالت، اضطراب صفت و اضطراب وجودی در افراد مبتلا به اختلال اضطراب فراگیر نسبت به نمرات افراد عادی بیشترین میانگین را به خود اختصاص داده است. نمرات گشودگی و خوشایندی در افراد عادی بیشترین میانگین را داراست. در ادامه داده ها با استفاده از آزمون تحلیل واریانس چند متغیری بررسی شدند. ادامه تحلیل در دو بخش انجام گرفت؛ در بخش اول نتایج آزمون برای ترکیب خطی عوامل شخصیتی و در بخش دوم ترکیب خطی نمرات اضطراب گزارش می شود.

آلفای خوبی برابر با $0/88$ به دست آمده است همسانی درونی این پرسشنامه به روش دو نیمه کردن نیز به دست آمد که عبارت است از: بخش اول = $0/72$ و بخش دوم = $0/86$. از طریق تحلیل مواد روایی این آزمون را بررسی شده است به نحوی که همبستگی بالایی بین کلیه سؤال ها و نمره ی کل آزمون گزارش کرده است [۲۸].

روند اجرای پژوهش: ابتدا بیمارانی که به وسیله ی روان شناس یا روان پزشک در درمانگاه ها و مراکز درمانی و مشاوره، تشخیص اختلال اضطراب فراگیر دریافت کرده بودند به محقق ارجاع شدند. سپس شرکت کنندگان در پژوهش فرم رضایت نامه ی شرکت در پژوهش را تکمیل کردند. پس از تکمیل فرم رضایت نامه، برای اطمینان از صحت تشخیص اختلال اضطراب فراگیر در بیماران و منطبق بودن ملاکهای تشخیص این اختلال با ملاکهای تشخیصی DSM-V با رضایت خود بیماران مصاحبه ی بالینی به عمل آمد، پس از اطمینان از رعایت ملاک های شمول و رد DSM-V در مورد اختلال؛ محقق پرسشنامه ها را به صورت انفرادی و در یک جلسه در فضایی آرام در همان مکان های مراجعه شده به درمان، به بیماران ارائه نموده پس از توضیح در مورد نحوه ی تکمیل پرسش نامه ها از شرکت کنندگان خواسته شد در صورت مبهم بودن

جدول (۱) میانگین و انحراف استاندارد گروه ها در متغیرهای پژوهش

افراد عادی		اختلال اضطراب فراگیر		گروه ها
انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین	متغیرها
۷/۸۳	۲۲/۰۵	۴/۴۷	۳۰/۳۷	روان آزردهی
۴/۸۸	۲۸/۹۲	۴/۱۸	۳۰/۷۵	برون گرایی
۴/۹۲	۲۶/۸۰	۴/۸۳	۲۲/۱۲	گشودگی
۵/۷۰	۳۰/۰۰	۵/۳۵	۲۶/۲۵	خوشایندی
۷/۵۱	۳۲/۰۷	۴/۸۸	۳۴/۸۰	وظیفه شناسی
۱۰/۲۸	۴۳/۲۲	۶/۳۸	۵۳/۱۲	اضطراب حالت
۸/۳۷	۴۴/۲۵	۷/۵۰	۴۷/۷۲	اضطراب صفت
۴/۰۳	۹/۲۰	۳/۷۴	۱۰/۰۷	اضطراب وجودی

از آزمون پارامتریک تحلیل واریانس چند متغیری، جهت رعایت فرض های آن، از آزمون باکس و لوین استفاده شد. نتایج نشان می دهد که آزمون باکس معنی دار نیست ($F=۲/۶۳$ ، $P<۰/۰۱$) یعنی فرض همسانی ماتریس های

در تحلیل بخش اول تحلیل داده ها و به منظور مقایسه میانگین نمرات صفات پنج گانه شخصیت در افراد مبتلا به اختلال اضطراب فراگیر و افراد عادی ابتدا به بررسی مفروضه های این آزمون پرداخته می شود. قبل از استفاده

با این حال با توجه به برابر بودن حجم دو گروه معنی برای استفاده از تحلیل واریانس چند متغیری وجود ندارد. با توجه به معنادار بودن اثر هتلینگ ($F=15/73$ ، $P<0/001$)، به مقایسه میانگین نمرات صفات شخصیت در بین افراد مبتلا به اختلال اضطراب فراگیر و افراد عادی در جدول ۳ پرداخته شده است.

واریانس - کوواریانس صفات شخصیت در بین گروه‌ها برقرار است. همچنین با توجه به نتایج به دست آمده از آزمون لوین برای بررسی برابری واریانس‌های خطای می‌توان گفت پیش فرض همگنی واریانس‌ها برای متغیرهای برون‌گرایی ($F=0/47$ ، $P<0/001$)، گشودگی ($F=0/71$ ، $P<0/001$)، خوشایندی ($F=0/13$ ، $P<0/001$)، اما در مورد روان‌آزردگی ($F=6/98$ ، $P<0/001$)، و وظیفه‌شناسی ($F=7/9$ ، $P<0/006$) رعایت نشده است.

جدول ۲) نتایج تحلیل واریانس چند متغیری برای مقایسه نمرات صفات شخصیت دو گروه

متغیرهای وابسته	مجموع مجزورات	درجه آزادی	میانگین مجزورات	F	سطح معنی داری
روان‌آزردگی	۱۳۸۶/۱۱	۱	۱۳۸۶/۱۱	۳۴/۰۲۸	۰/۰۰۰
برون‌گرایی	۶۶/۶۱	۱	۶۶/۶۱	۳/۲۱۹	۰/۰۷۷
گشودگی	۴۳۷/۱۱	۱	۴۳۷/۱۱	۱۸/۳۸۲	۰/۰۰۰
خوشایندی	۲۸۱/۲۵	۱	۲۸۱/۲۵	۹/۱۸۱	۰/۰۰۳
وظیفه‌شناسی	۱۴۸/۵۱	۱	۱۴۸/۵۱	۳/۶۹۵	۰/۰۵۸

است. همچنین با توجه به نتایج به دست آمده از آزمون لوین برای بررسی برابری واریانس‌های خطای می‌توان گفت پیش فرض همگنی واریانس‌ها برای متغیرهای اضطراب صفت ($F=6/53$ ، $P<0/001$)، اضطراب وجودی ($F=0/97$ ، $P<0/001$)، اما در مورد اضطراب حالت ($F=0/36$ ، $P<0/55$) رعایت نشده است ولی با توجه به برابر بودن حجم گروه‌ها معنی برای استفاده از تحلیل کواریانس چند متغیره وجود ندارد. با توجه به معنادار بودن اثر هتلینگ ($F=0/001$ ، $P<0/001$)، به مقایسه میانگین نمرات اضطراب حالت - صفت و وجودی در بین افراد مبتلا به اختلال اضطراب فراگیر و افراد عادی در جدول دو پرداخته می‌شود.

نتایج تحلیل واریانس در جدول دو نشان می‌دهد که، تفاوت معناداری بین دو گروه در میانگین نمرات روان‌آزردگی، گشودگی و خوشایندی وجود دارد و بیماران مبتلا به اختلال اضطراب فراگیر نمرات بیشتری در روان‌آزردگی و نمرات کمتری در گشودگی و خوشایندی کسب می‌کنند و در دو خرده‌مقیاس برون‌گرایی و وظیفه‌شناسی بین دو گروه تفاوت معناداری وجود ندارد. در تحلیل بخش دوم تحلیل داده‌ها و به منظور مقایسه میانگین نمرات اضطراب حالت - صفت و وجودی در افراد مبتلا به اختلال اضطراب فراگیر و افراد عادی ابتدا به بررسی مفروضه‌های این آزمون پرداخته می‌شود. قبل از استفاده از آزمون پارامتریک تحلیل واریانس چند متغیری، جهت رعایت فرض‌های آن، از آزمون باکس و لوین استفاده شد. نتایج نشان می‌دهد که آزمون باکس معنی‌دار نیست ($F=3/2$ ، $P<0/04$) برقرار

جدول ۳) تحلیل واریانس چند متغیری برای مقایسه اضطراب در دو گروه

متغیرهای وابسته	مجموع مجزورات	درجه آزادی	میانگین مجزورات	F	سطح معنی داری
اضطراب حالت	۱۹۶۰/۲۰	۱	۱۹۶۰/۲۰	۲۶/۷۷۰	۰/۰۰۰
اضطراب صفت	۲۴۱/۵۱	۱	۲۴۱/۵۱	۳/۸۲۰	۰/۰۵۴
اضطراب وجودی	۱۵/۳۱	۱	۱۵/۳۱	۱/۰۱۱	۰/۳۱۸

بر نقش عوامل شخصیتی در اختلال اضطراب فراگیر تاکید دارد. در همین راستا، کامپین^۱ و همکاران [۲۹] نیز نشان دادند که اختلالات شخصیتی در ابتلا مبتلایان به سرطان به اختلال اضطراب فراگیر در مقایسه با شدت سرطان و نوع درمان دریافتی نقش مهمی دارند.

نتایج پژوهش حاضر همچنین نشان دهنده ی بالاتر بودن میانگین نمرات اضطراب حالت در افراد مبتلا به اختلال اضطراب فراگیر نسبت به افراد عادی بود. این نتیجه همسو با نتایج پژوهش های هیشینوما^۲ و همکاران [۱۳]، تقوی و همکاران [۱۵] و جوهری فرد^۳، گودرزی و ضمیری [۳۰] است که بیان داشتند اختلال اضطراب فراگیر نشان دهنده ی فرآیندهای شناختی پایه است که فرد را نسبت به حالت های اضطرابی آسیب پذیر می سازد. این نتیجه بر حسب دیدگاه شناختی اضطراب فراگیر قابل توجیه است. اضطراب حالت یک آشفتگی موقتی هیجانی است که نشان دهنده ی تنش و هراس است. صاحب نظران حیطه ی شناختی بر این عقیده اند که اختلال اضطراب فراگیر از باورهای نامناسب ناشی می شود. در نظریه ی شناختی مشابهی بک اظهار می کند که افراد مبتلا به اختلال اضطراب فراگیر دارای باورهای غیر واقع نگر پنهان یا نهفته ای هستند که احساس خطر قریب الوقوع را در آنها ایجاد می کند. چنین باورهای نهفته ای دامنه ی تجربیات فرد را محدود می کنند و اضطراب و نگرانی مداوم به شکل گیری تصاویر و افکاری که افکار خودآیند^۳ نامیده شده اند منجر می شود [۳۱].

یافته های پژوهش حاضر همچنین نشانگر بالاتر بودن میانگین نمرات اضطراب صفت (که به سطح معنی داری بسیار نزدیک بود) در افراد مبتلا به اختلال اضطراب فراگیر نسبت به افراد عادی بود. همان طور که اشاره شد اضطراب صفت نوعی صفت عمیق شخصیتی است و به تفاوت های نسبتاً ثابت فردی در آمادگی برای مضطرب بودن مربوط است [۳۲]. از آنجایی که اضطراب بخشی از هیجانات می باشد به طور خلاصه می توان بیان داشت افراد مبتلا به اختلال اضطراب فراگیر ناتوانی در تنظیم هیجانی، عدم کنترل و درک مناسب احساسات در موقعیت های مختلف،

نتایج تحلیل واریانس در جدول سه نشان می دهد که، بین دو گروه فقط در میانگین نمرات اضطراب حالت تفاوت معنادار وجود دارد و بیماران مبتلا به اختلال اضطراب فراگیر نمرات بیشتری در اضطراب حالت کسب می کنند. اما در خرده مقیاس های اضطراب صفت و اضطراب وجودی تفاوت بین دو گروه معنادار نیست.

بحث

هدف از پژوهش حاضر مقایسه صفات شخصیت، اضطراب صفت - حالت و اضطراب وجودی در بین بیماران مبتلا به اختلال اضطراب فراگیر و افراد عادی بود. نتایج پژوهش حاضر نشان داد که بین میانگین نمرات روان آزردهی، گشودگی و خوشایندی که زیر مقیاس صفات شخصیت اند و اضطراب حالت که زیر مقیاس اضطراب صفت - حالت می باشد، در افراد مبتلا به اختلال اضطراب فراگیر و افراد عادی تفاوت معنی دار وجود دارد. با توجه به بررسی های صورت گرفته، پژوهشی که مستقیماً به مقایسه ی این سه متغیر در این دو گروه پرداخته باشد یافت نشد، اما پژوهش های چندی به بررسی این متغیرها به صورت مجزا پرداخته اند که همسو با یافته های پژوهش حاضرند؛ حق شناس [۱۱] در پژوهش خود نتیجه گرفت افرادی که تشخیص اختلال اضطراب فراگیر دریافت کرده و نیز آنهایی که اضطراب بالایی دارند در مقیاس روان آزردهی نسبت به افراد عادی نمره ی بالاتری دریافت می کنند، همچنین افرادی که در مقیاس برون گرایی نمره ی بالا بدست می آورند دارای اضطراب پایین هستند. نتایج پژوهش کارستن و همکاران [۱۲] نیز نشان می دهد که افراد مبتلا به اختلال های اضطرابی و افسردگی در مقیاس های روان آزردهی و وظیفه شناسی نمره ی بالا و برون گرایی نمره ی پایین دریافت می کنند. به طور کلی با توجه به نتایج بررسی های انجام شده چنین به نظر می رسد که اختلال اضطراب فراگیر می تواند ناشی از برخی صفات شخصیت از جمله صفت روان آزردهی باشد. بورگتویز و براون [۹] یکی از مهمترین عوامل پیش بینی کننده ی اختلال اضطراب فراگیر را روان آزردهی می دانند که ناشی از حالت های واپس رونده ی رشد هیجانی بوده و می تواند منجر به فراخوانی ویژگی های شخصیتی و خلقی خاص در افراد مبتلا به این اختلال گردد. لذا نتایج این بخش از پژوهش

1 - Champagne

2 - Hishinuma

3 - Automatic thinking

پیشنهاد می‌گردد در پژوهش‌های آتی صفات شخصیت، اضطراب صفت - حالت و اضطراب وجودی در سایر اختلال‌ها به ویژه سایر اختلالات اضطرابی نیز مورد مقایسه قرار گیرند. همچنین، از آنجایی که شواهد تجربی نشان داده‌اند که نگرانی را جامعه‌ی غیر بالینی نیز تجربه می‌کند، با این تفاوت که در جمعیت غیر بالینی میزان و شدت آن کمتر و توان کنترل فرد بیشتر است [۳۳]، پیشنهاد می‌شود نتایج پژوهش در گروه‌های غیر بالینی نیز تکرار گردد تا وضوح بیشتری به نقش منغیرهای مورد بررسی در اختلال اضطراب فراگیر بخشد.

در یک جمع بندی کلی از یافته‌ها می‌توان نتیجه‌گیری کرد که صفات شخصیت و اضطراب صفت - حالت در بیماران مبتلا به اختلال اضطراب فراگیر از اهمیت ویژه‌ای برخوردار هستند و این متغیرها در پدیدایی و احتمالاً در درمان اختلال اضطراب فراگیر نقش دارند، لذا در درمان مبتلایان به این اختلال توجه به متغیرهای شخصیتی (روان‌آزردگی، گشودگی و خوشایندی) و موقعیتی (اضطراب حالت) بر احتمال اثربخشی درمان می‌افزاید.

منابع

- 1- Naeinian M, Shaeiri M, Sharif M, Hadian M. To Study Reliability and Validity for A Brief Measure for Assessing Generalized Anxiety Disorder (GAD-7). CPAP. 2011; 2 (4): 41-50
- 2- Kessler RC, Keller MB, Wittchen HU. The Epidemiology of Generalized Anxiety Disorder. Psychiatr Clin North Am. 2001; 9:19 - 39.
- 3- Dyce JA, O'Connor BP. Personality disorders and the five-factor model: A test of facet-level predictions. J Pers Disord. 1998; 12(1):31-45.
- 4- Van Kampen D. Idiographic complexity and the common personality dimensions insensitivity, extraversion, neuroticism, and orderliness. Eur J Pers. 2000;14(3): 217-43.
- 5- Bienvenu OJ, Brandes MB. The interface of personality traits and anxiety disorders. J Psychiatr Res. 2005; 281 : 57-84.
- 6- Blashfield R, Noyes R, Reich J, Woodman C, Cook BL, Garvey MJ. Personality disorder traits in generalized anxiety and panic disorder patients. Compr Psychiatry. 2014; 5: 329-34.
- 7- Cuijpers P, Straten AV, Donker M. Personality traits of patients with mood and anxiety disorders. J Psychiatr Res. 2005; 2: 229-37.
- 8- Friborg O, Martinussen M, Kaiser S, Øvergård KT, Rosenvinge JH. Comorbidity of personality disorders in anxiety disorders : A meta- analysis of 30 years of research. J Affect disord. 2013; 2: 143-55.

داشتن باورهای منفی و غیر منطقی و نگرانی مفرط دارند که سلامت روانی آنها را کاهش می‌دهد. در مجموع اضطراب حالت نقش بیشتری در اختلال اضطراب فراگیر دارد تا اضطراب صفت. از سوی دیگر؛ یافته‌های این تحقیق با نتایج تحقیق ویمز^۱ و همکاران [۱۶]، برمن و همکاران [۱۷] و نورعلیزاده میانجی و جان بزرگی، [۱۸] که ارتباط معنادار اضطراب وجودی با اضطراب فراگیر را یافتند همسو نیست چرا که در پژوهش حاضر تفاوت معناداری بین افراد مبتلا به اختلال اضطراب فراگیر و افراد عادی به لحاظ متغیر اضطراب وجودی یافت نشد. اما در کل نتایج پژوهش نشان می‌دهد که میانگین نمرات اضطراب وجودی در افراد مبتلا به اختلال اضطراب فراگیر بیشتر از افراد عادی است. این ناهمسوئی ممکن است به تفاوت نوع مطالعه پژوهش حاضر (که از نوع علی مقایسه‌ای است) و پژوهش‌های مذکور (که از نوع تحقیقات همبستگی است) مربوط باشد. همچنین، ممکن است نشان دهنده فقدان ارتباط داشتن اضطراب وجودی به اختلال اضطراب فراگیر در نمونه مورد مطالعه پژوهش حاضر باشد.

نتایج پژوهش حاضر تلویحاتی برای درمان نیز دارد؛ به دلیل این که بخش زیادی از انرژی و وقت و هزینه‌ی افراد مبتلا به اختلال اضطراب فراگیر صرف کنار آمدن با نگرانی‌ها و هیجان‌های منفی می‌گردد با توجه به موارد مطرح شده، لزوم آموزش این افراد در زمینه‌ی افزایش تنظیم هیجان‌ها و راهبردهای مقابله‌ای مسئله مدار احساس می‌گردد. هر اندازه آگاهی هیجانی افراد افزایش یابد و اجتناب آنها از هیجان‌های منفی (که از ویژگی‌های روان‌آزردگی بالا می‌باشد) به دلیل رنج‌آور و دردناک بودن کاهش یابد، توانمندی من‌آ افزایش یافته و اعتماد آنها نسبت به توانایی‌های خویش در برخورد با موقعیت‌های استرس‌آور آتی افزایش می‌یابد.

در ارتباط با محدودیت و پیشنهادهای پژوهشی لازم به ذکر است که مهمترین محدودیت پژوهش حاضر عدم کنترل مصرف دارو بود که می‌تواند بر نتایج حاصله تاثیرگذار باشد. همچنین، از آنجایی که نمونه‌ی پژوهشی حاضر تنها شامل افراد مبتلا به اختلال اضطراب فراگیر و افراد عادی است،

1 - Weems

2 - Ego strong

- 24- Costa PTJr, McCrae RR. Revised NEO Personality Inventory (NEO PI-R) and NEO Five-Factor Inventory (NEO-FFI) professional manual. Odessa, FL: Psychol Assess Re. 1992: 50-65.
- 25- Garousi Farshi M. The new approaches to personality assessment. Tabriz: Jamee Pajoo; 2001: 155-60. [Persian].
- 26- Panahi shahri M. Reliability validity and standardization of Spilger trait-state questionnaire. MA thesis in Tarbeyat Modares university. 1995.
- 27- Sharifi H. Theory and Application of Intelligence and Personality Tests, Tehran: Sokhan Publications, 2003.
- 28- Marashi SA, Noami A, Bashlideh K, Zargar Y, Ghobary-Bonab SB. The effect of spiritual intelligence training on psychological well being, existential anxiety and spiritual intelligence in university students. *J New Result Psychol.* 2012; (4) 1: 63-80. [Persian]
- 29- Champagne A, Brunault P, Huguet G, Suzanne I, Senon J, Body G, Rusch E, Magnin G, Voyer M, Réveillère C, Camus V. Personality disorders, but not cancer severity or treatment type, are risk factors for later generalised anxiety disorder and major depressive disorder in non metastatic breast cancer patients. *Psychiatr Res.* 2016; 236: 64-70
- 30- Joharifard R, Godarzi MA, Zamiri A. Effectiveness of cognitive behavioral group therapy on anxiety and dysfunctional attitudes in patients with generalized anxiety disorder. *J New Result Psychol.* 2008; 2(6): 94-81. [Persian].
- 31- Dadsetan P, Criminal Psychology, Tehran: Samt; 2004. [Persian].
- 32- Faraki D. The relationship between trait anxiety and goal orientation with academic self-efficacy in second grade technical school students of Shahriy City [Dissertation]. Tehran, Iran: Tehran University. 2007. [Persian].
- 33- Dugas M, Robichaud M. Cognitive Behavioral Treatment for Generalized Anxiety Disorder. New York: Wiley. 2007.
- 9- Bourgeois ML, Brown TA. Perceived Emotion Control Moderates the Relationship Between Neuroticism and Generalized Anxiety Disorder. *Cognit Ther and Res.* 2015; 4:531-41.
- 10- Brandes M, Bienvenu OP. Personality and anxiety disorders. *J Consult Clin Psychol.* 2006; 4:263-69.
- 11- Haghshenas Hassan. The Five factor model of personality. Shiraz: Shiraz University of Medical Sciences. 2006. [Persian]
- 12- Karsten J, Penninx BWJH, Riese H, Ormel J, Nolen WA, Hartman CA. The state effect of depressive and anxiety disorders on big five personality traits. *J Psychiatr Res.* 2012; 46: 644-50.
- 13- Spielberger CD. Manual for the State-Trait Anxiety Inventory ' STAI. *Am J Psychol.* 1983 ; 5: 145- 85.
- 14- Hishinuma ES, Miyamoto RH, Nishimura ST, Goebert DA, Yuen NYC, Andrade NN, Johnson RC, Carlton BS. Prediction Of anxiety disorders using the State-Trait Inventory for multiethnic adolescents. *J Anxiety Disord.* 2001; 6: 511-33.
- 15- Hirsch CR, Mathews A, Lequertier B, Perman G, Hayes S. Characteristics of worry in generalized anxiety disorder. *J Behav Ther Exp Psychiatry.* 2013; 44:388-95.
- 16- Thaghavi M, Najafi M, Kianersi F, Aghayan SH. Compare the alexithymia, style of defense and trait-state anxiety in patients with generalized anxiety disorder. *J Clin Psychol.* 2013; 5(2): 67-76. [Persian]
- 17- Good LR, Good KCA. Preliminary Measure of Existential Anxiety. *Psychol Rep.* 1974; 4: 34-72.
- 18- Weems CF, Costa NM, Dehon C, Berman SL. Paul Tillich's theory of existential anxiety: A preliminary conceptual and empirical examination. *Anxiety, Stress, and Coping.* 2004; 4:383-99
- 19- Berman SL, Weems CF, & Stickle TR. Existential anxiety in adolescents: prevalence, structure, association with psychological symptoms and identity development. *J Youth Adolesc.* 2006; 35(3): 303-10.
- 20- Nooralizadeh Miyanji M, Janbozorgi M. Relationship between existential anxiety and Morbid anxiety and to compare them in three groups of offenders, ordinary and religious. *J Psychol Religion.* 2010; 3(2): 29-44. [Persian].
- 21- Hullett MA. A Validation Study of the Existential Anxiety Scale. Paper presented at Middle Tennessee Psychological Association Nashville Tennessee, 1994.
- 22- Gergen KJ, Gulerce A, Lock A, & Misra G. Psychological science in cultural context. *Am Psychologist.* 1996; 51: 496- 503.
- 23- Delavar A. Research Methods in Psychology and Educational Sciences. Tehran: virayesh; 2005. [Persian].

The Comparison of Personality Traits, Trait – State Anxiety and Existential Anxiety among Patients with Generalized Anxiety Disorder and Normal People

Mohammadzadeh, A. *Ph.D., Jomehri-Kohneshahri, R. M.A.

Abstract

Introduction: Generalized anxiety disorder is one of the most common anxiety disorders with high prevalence in community and clinical settings. The aim of this study was to compare personality traits, state- trait anxiety and existential anxiety in patients with generalized anxiety disorder and normal individuals.

Method: The research design causal-comparative. The statistical population included all of patients who referred to clinics, psychiatric centers and counseling centers in Urmia and Tabriz cities in the first 6 months of 2015 that among them, 80 people were selected by convenience sampling method. This sample was divided into two groups which contain one group of 40 individuals with a diagnosis of generalized anxiety disorder and the group of 40 normal people. Participants completed Short Form of NEO questionnaire, Spielberger's State - Trait Anxiety Inventory and Good's Existential Anxiety Scale. Multivariate analysis of variance was used to analyze the data.

Results: The results showed that the mean scores of neuroticism, openness, agreeableness and trait – state anxiety in patients with generalized anxiety disorder is significantly high. Also no significant differences were observed between groups in mean scores of existential anxiety.

Conclusion: The results indicate importance of personality traits and trait – state anxiety among patients with generalized anxiety disorder.

Keywords: generalized anxiety disorder, personality traits, trait – state anxiety, existential anxiety.

---

*Correspondence E-mail:
a_mohammadzadeh@pnu.ac.ir